

UDK 94(=163.41)(048.83)

DOI 10.7251/SVR1817222D

PRIKAZ KNJIGE

ОТКРИВАЊЕ ПРОШЛОСТИ

Одломци историје Срба, БиХ, Змијања и Раткова

Аутор: Др Љубан Бајић

Издавач: Независни универзитет Бања Лука, 2018.

Аутор ове студије доцент др Љубан Бајић завршио је студије историје, потом стекао звање магистра политичких наука и на Филозофском факултету у Бањој Луци докторирао филозофске науке на тему: „Хајдегерово критика антропологије.“ Обављао је послове вишег асистента на Факултету политичких наука Независног универзитета у Бањој Луци, једно вријеме био управник Библиотеке Филозофског факултета у Бањој Луци и предавао филозофију васпитања, социологију и глобализационе процесе на Независном универзитету у Бањој Луци.

Раније је обављао друге послове у просвијети и друштвено – политичким

организацијама и организацијама власти. Написао је четири запажене књиге и више научних и стручних радова из области филозофије, социологије, политикологије, историје и других области. Као све-

страни стваралац и познавалац многих научних области одлучио је да се огледа у историјској проблематици. Позната је изрека: „Historia est magistra vitae.“ Читао је различите изворе презентовања недавне и далеке прошлости а преко средстава информисања слушао какву историју пишу наши сусједи. У њима је било најмање истине од свега другог о чему се писало. Чињенице показују да су доминирале измишљотине, фалсификати и преправљање историје, односно искривљавање чињеница и навођење сумњиве историјске грађе па су историјски текстови били пуни неистина и конструкција.

У уводном дијелу рада др Љубан Бајић одређује правце историјских истраживања о завичајној, а онда о широј историји БиХ, гдје истиче: „Моја је жеља да за будућа покољења, родбину и пријатеље забиљежим неке основне чињенице, о свом завичају, Бајићима, Доњем Раткову, као и према ширем завичају – Змијању. Притом, осјећао сам потребу да претходно говорим и пишем о одломцима историје Срба, почевши од римског доба па све до Отаџбинског рата од 1991. до 1995. године.“ При томе је Бајић кренуо од далеке прошлости, тачније праисторије, затим римског и средњовјековног, новог и савременог периода у српској историји којом је обухватио родно Ратково, Змијање и Босну и Херцеговину.

С правом се аутор ове надахнуте студије пита: „Зашто се крије да су српски гени стари 12.000 година?“ Читајући историјску грађу Љубана Бајића падају маске и заблуде о историји Срба из ранијих времена које су представљане. Види се да су Срби, према мишљењу Кљосова и других историчара, најстарији и најбројнији народ Европе и на балканским просторима. Пристрасни историчари из других народа тенденциозно су оспоравали и произвољно тумачили историјске документе које су представљали. Тачније, могло би се рећи да им није одговарала истина о Србима у претходном временском периоду па су настојали да „намире“ властите историје на рачун родољубиве и ослободилачке историје српског народа. Децидно и јасно Љубан Бајић истиче гдје су прављене грешке и превиди и који су то историчари чинили. Нажалост, то су чинили и неки српски историчари који се нису упуштали у објективно и цјеловито процелјивање докумената.

Одломци историје Срба из Љубанове књиге, након консултовања бројних извора, откривају одакле потиче српски етнос, ко су били и зашто су се и како борили кроз историју од најстаријих раздобља до данашњег времена. Нарочиту пажњу плијени што су ауторови ставови, засновани на одређеним чињеницама, историјској и филозофској логици и релевантним изворима историјске грађе која се стављала по страни. Посебно се указује на Ратково у Доњој Србији или Крајини, затим да је оно обухватало жупе Земљаник и Бањицу. Прелази се на поријекло имена Ратково и положај Горњег Раткова у жупи Земљаник од 1287. године, а обухваћене су и легенде везане за Ратково и Змијање. Нарочито су инспиративни одломци историје Срба везани за Ратково,

Кључ и Змијање. Тиме су борбе Ратковчана са Турцима освијетљени као и сусрети кнеза Ратка са везиром Хусеином, стицање независности Раткова, а потом слиједи расформирање нахије Змијање и потомство Ратка и његовог брата.

Бајић нас упозорава да понекад није тачно све што је писано и казивано па се оно што нам је понудио М. Карановић може дјелимично прихватити. Вјеродостојно је аутор ове студије истражио родослов, поријекло и понудио хронолошки списак Ратковачких кнезова према записаном предању и указао на вршење власти послје аустро-угарске окупације 1878. године.

Кроз поглавље „Рано хришћанство“ приказана је својеврсна државна хришћанска православна „црква босанска“, уједињење свих српских епископија у једну Српску православну цркву 1919. године, слављење крсне славе по засеоцима и презименима, а наведени су православни споменици духовне и материјалне културе. И овдје нас Бајић с правом упозорава: „Хрватски фалсификатори у својим радовима овај стари манастир у селу Крупа на Врбасу називају „самостан“ не због језичког прилагођавања, већ због измјене вјерске, националне и историјске суштине тог манастира...“

У свом студиозном приступу Бајић је консултовао документе који указују да је средњовјековна „босанска црква“ била православна, критикује изворе Фрање Рачког, загребачког опата и његове нетачне тврдње о „босанској цркви“, а и саме повеље која демантује Рачког. Историјски документи, које је консултовао Љубан Бајић, говоре да су босански средњовјековни владари били православни Срби, да је ћирилица настала прије Кулина бана и да домаћи извори потврђују властити израз „цркве босанске“, повеље властеле, те надгробни споменици и црквине. И напokon се ова црква утопила у Цариградски патријархат. Произилази да се „босанска црква“ након турских освајања Босне сјединила са Српском црквом под владавином цариградског патријарха и да су се чланови „босанске цркве“ исељавали из Босне као православни хришћани, а не као богумили. У својим разматрањима аутор износи ставове о поријеклу босанских муслимана, „турској историји или кроници“, о старости цркве, као и хришћанства, а потом о Српској цркви по Св.Сави.

Вјерско – национални односи заслужују важно мјесто у овој студији и ту је овај историчар и филозоф указао на панисламистичке тежње и контроверзе рата у БиХ, на српске „мане и хрватске обмане“, муслиманска распећа између вјере и нације, исламу између политике и вјере, позадини и суштини хрватско – муслиманских односа и политике Ватикана у односу на свјетски поредак и католичко – православна спорења и сукобе кроз историју. Сасвим оправдано Бајић подсећа на Јасеновац и четворогодишње страдање Срба у овој „фабрици смрти“ и на ријечи старца Вукашина из Клепаца, који је заклан усташком камом: „Само ти, дијете, ради свој посао.“

Инспиративно овај историјски аналитичар размишља о Србима, њиховој култури, историји, традицији, вјери, демократској оријентацији, стваралаштву са указивањем на наше мане и негативне особине, које су нас доводиле до масовних страдања и на ивицу нестанка.

Велику пажњу у књизи Љубан Бајић посветио је узроцима и посљедицама распада Југославије и како су Срби одбранили територије и створили Републику Српску, гдје су се Срби Кључа активно укључили у одбрану својих територија и стварање српске државности у БиХ. Ипак, аутор нас подсећа да је пао велики дио српске Крајине и постављање неправедне ентитетске границе. Сачињен је списак погинулих и рањених Ратковчана у минулом рату од 1991 -1995. године. На општини Кључ, наводи се у списку, да су погинула 272 борца, а 16 њих је нестало.

Из књиге је видљиво да се српском народу на овим просторима учинила велика неправда приликом разграничења територија, јер је велика површина Змијања остала у саставу Федерације.

Све ово је подстицајно што је аутор написао о свом завичају, отвара нам очи да видимо нову истину без идеолошких љуштурса и додворавања недобронамјерним сусједима. У пишевом завичају и на ширим просторима БиХ раније су живјели Срби, а то доказује српска православна црква, разни топоними, српски симболи, институције српске власти и бројна друга српска обиљежја. Изнесене су јасне чињенице и документовани наводи које Бајић приказује јасно и прегледно, користећи табеле, повеље и необориве аргументе у доказивању историјске истине о Србима. То је супротно од оног што чини Смаил Чекић и многи бошњачки и хрватски историчари. Сваки добронамјерни читалац ће у овој завичајној историји моћи да погледа дубину и суштину историјског система везаног за Ратково, Змијање и БиХ, а слично се дешавало и у Републици Србији. Мудрост се састоји у томе да се опаметимо и одбацимо лажи и измишљотине које су нам раније подметане и да тиме прихватимо болну истину да су нас квази историчари варали, искривљавали истину и приписивали себи и својим народима оно што су Срби стварали и одбранили.

Срби су старосједиоци и најстарији народ на балканским просторима, како рече аутор „Срби су се само донасељавали на Балкам“. Управо та историјска истина не одговара онима који их мрзе.

Ова драгоцену књига може да послужи као уџбеник историје, завичајна историјска читанка и преглед историје из којег су одстрањене једностраности, преваре, раније заблуде и недосљедности. Са овом књигом постајемо богатији, суштински информисани о ономе што се збивало на овим просторима и шире, те коначно рашчишћавамо са негативним талогом из прошлости којом смо били заплуснути. Са књигом „Откривање прошлости – одломци историје Срба, БиХ,

Змијања и Раткова“ исправљено је оно што је у прошлости искривљено, одбачене раније догматске тврдње и обмане на којима се заснивала историјска наука о Србима. Са овим савременим поимањем српске историје о Раткову, Змијању, БиХ историјска истина је сагледана у српском огледалу и исправљена су неправда, дезинформације и деформације које су вијековима трајале.

Препоручујем ову драгоцену историјску студију читаоцима на увид и оцјену.

Проф. др правних и филозофских наука Остоја Ђукић
Универзитет Бања Лука